

UNELE ASPECTE PRIVIND POPULAȚIA DIN EPOCA BRONZULUI DE LA PIETROASA MICĂ (CULTURA MONTEORU)

LAURENȚIA GEORGESCU

Subcarpații de curbură din zona Buzăului, constituiți din formațiuni tinere de gresii și calcare sunt supuși în straturile lor superioare unei puternice acțiuni de eroziune. Versanții înalți și abrupti ai dealului Istrița provoacă un contact brusc între deal și câmpie. Pe malurile pârâului Urgoaia, la mijlocul pantei este situat satul Pietroasa Mică, pendinte de comuna Pietroasele din județul Buzău.

Pe colina Coasta Rusului, la nord-est de sat, se află un platou dominat denumit de localnici „Cetățuia“, iar mai la nord, pârâul Urgoaia și-a spălat albia în calcarul numulitic delimitând două coline — pe malul lui stâng Gorăniștea, iar pe cel drept Dogaru. Pe acestea din urmă, cu ocazia unor plantări de arbuști, s-a identificat o importantă necropolă din epoca bronzului. Săpăturile arheologice dintre anii 1976—1978 au dus la identificarea a 64 de morminte dintre care, 62 de înhumăție și 2 de incinerație (M 30 și M 35). Inhumății au fost depuși în gropi rectangulare cu colțurile rotunjite la o adâncime variabilă între 0,20 m la 1,0 m.

După poziția în care au fost depuși decedații, se constată o separare a lor în trei grupe :

I. M 1—7, 9—13, 16, 36, 47—56 și 64 — ușor chirciți, în majoritate în decubit lateral stâng, doar M 2 în decubit lateral drept, iar M 3 în decubit dorsal. Orientarea, în general spre vest.

II. M 8, 14—15, 17—21, 31—34, 37—46 — mult chirciți, în decubit lateral stâng, doar M 18 și M 21 în decubite dorsal. Orientarea în general spre vest.

III. M 22—29, 57—63 — în poziție „împachetată“. Orientarea nord-est.

Pe baza pieselor de inventar — vase ceramice, podoabe din aur, bronz, chihlimbar și melci — necropola este atribuită culturii Monteoru, faza II b — Bălințești.

Materialul osteologic uman descoperit în necropola Pietroasa Mică prezintă o stare de conservare foarte slabă, acest lucru fiind datorat în parte și ritualului funerar constatat la majoritatea mormintelor din necropolă — acoperirea înhumăților cu grupaje de piatră. Foarte multe elemente din studiul antropologic individual și general am fost nevoiți să le eliminăm. La baza studiului antropologic de la Pietroasa Mică au stat observațiile morfologice și prelevarea datelor metrice după R. Martin (cât ne-a permis materialul), comparativ cu unele serii din aceeași perioadă publicate. Tot materialul descoperit în cele 64 de morminte îl vom prezenta pe serii (sex-vârstă) și apoi, pe orizonturi de înhumare.

Repartiția procentuală și în cifre absolute, subliniază inegala grupare a subiecților după sex și vârstă (biologică și cronologică) — date obținute pe baza studiului morfologic.

Comparând datele noastre de la Pietroasa Mică cu cele de la Sărata Monteoru, Poiana, Cioinagi — Bălințești și Zimnicea, avem următoarea situație a mortalității :

— **Necropola Pietroasa Mică** : mortalitatea cea mai crescută o avem în rândul bărbaților : 53,12‰, urmează femeile în procent de 28,12‰ și copiii, 18,75‰.

— **Necropola Sărata Monteoru** (cimitirul IV) : avem un oarecare echilibru procentual — mortalitatea în rândul bărbaților este de 34,68‰, în cea a femeilor de 31,79‰, copiii grupând un procent de 33,52‰.

La eșantioanele de la Poiana, Zimnicea și Cioinagi-Bălințești cu mai puțini subiecți, situația se prezintă puțin diferit :

— **Necropola Poiana** : mortalitatea în rândul bărbaților este de 13,79‰, la femei de 17,24‰ și la copii de 68,96‰.

— **Necropola Zimnicea** : 10‰ mortalitatea în rândul bărbaților, 40‰ la femei, și 50‰ la copii.

— **Necropola Cioinagi-Bălințești** : 27,58‰ mortalitatea în rândul bărbaților, 24,13‰ la femei și 48,27‰ la copii.

Analiza mortalității și a duratei vieții după vârsta aproximativă atinsă de fiecare subiect la data decesului ne prezintă pe necropole următoarea situație, prin gruparea indivizilor după vârsta biologică și cronologică :

TABELUL Nr. 1

Repartiția procentuală pe grupe de vârstă

Grupa de vârstă	S. Mont.		Piet. M		Poiana		Zimnicea		Cioinagi-B	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Infans I—II (0—14 ani)	50	29,30	12	18,75	20	68,96	3	30	11	37,24
Adolescent (14—20 ani)	8	4,7	10	15,62	—	—	2	20	2	6,90
Adult (20—30 ani)	41	23,3	10	15,62	4	50	—	—	4	13,79
Matur I—II (30—50 ani)	57	32,9	26	14,62	2	25	4	40	10	34,48
Senil I—II (50—x ani)	17	9,8	6	9,37	2	25	1	10	2	6,90

TABELUL Nr. 2

Repartiția procentuală pe necropole după sex

Sexul	S. Mont.		Pietr. M		Poiana		Zimnicea		Cioinagi-B	
	N	%	N	%	N	%	N	%		%
Bărbați	60	34,68	34	53,12	4	12,79	1	16	8	27,58
Femei	55	31,79	18	28,12	5	17,24	4	40	7	24,13
Nedetermin. (copiii)	58	33,52	12	18,73	26	68,96	5	50	14	48,27

Ne permitem să subliniem că atât la Pietroasa Mică, cât și la Sărata Monteoru (cimitirul IV), avem o mortalitate mai crescută în rândul bărbaților decedați între limitele de vârstă 30—50 ani (Pietroasa Mică — 52,94‰). (Sărata Monteoru — 49,61‰), comparativ cu cea a femeilor decedate între aceleași limite de vârstă (Pietroasa Mică — 44,43‰; Sărata Monteoru — 27,9‰) și a copiilor decedați între limitele de vârstă Infans I—II (0—14) ani) Pietroasa Mică — 18,75‰; Sărata Monteoru — 29,3‰).

În perioada de maximă fertilitate, raportat la numărul total al fiecărui eșantion, procentul femeilor decedate este de 47,8‰ la Sărata Monteoru și de 28,12‰ la Pietroasa Mică.

Structura pe grupe de vârstă (sex) a decedaților de la 20 de ani în sus la Sărata Monteoru (Cimitirul IV) și Pietroasa Mică este următoarea :

— Sărata Monteoru :	— bărbați	— 52,2‰
	— femei	— 47,8‰
— Pietroasa Mică :	— bărbați	— 71,43‰
	— femei	— 28,57‰

Se pare că la Pietroasa Mică, femeile aveau o rezistență fizică mai mare decât bărbații — deci, durata de viață este mai mare, ținând cont de condițiile de viață de atunci, de faptul că, căsătoriile se făceau la vârste foarte precoce (fragede) — prea timpurii —, de accidentale, complicațiile și infecțiile care decurg din natalitate.

Mortalitatea mare în rândul bărbaților ar putea fi pusă și pe rezultatul ciocnirilor intertribale. Cercetările arheologice subliniază că în epoca bronzului au avut loc ciocniri între triburi și poate, de ce nu, și în interiorul lor (Tratatul de Istorie a României — Vol. I). Dar asupra acestor probleme vor insista ca de obicei studiile arheologice. Pentru evaluări orientative cât mai apropiate de realitate este necesar să se coreleze datele arheologice cu analiza demografică. În acest scop sunt necesare următoarele precizări : volumul și durata de folosire a necropolei, procentul deshumărilor făcute și numărul de cazuri care au putut fi analizate pentru determinările demografice. În lipsa lor, însăși ana-

liza demografică poate duce la date discordante și false, față de datele arheologice.

Caracterizarea generală pe grupe de vârste-sex a materialului de la Pietroasa Mică este următoarea :

Seria copiilor : O analiză detaliată ne-a permis să încadrăm cei 12 copii în următoarele grupe de vârstă determinate pe baza erupției dentiției deciduale și definitive :

- grupa Infans I (0—7 ani) — 25⁰/₀ ;
- grupa Infans II (7—14 ani) — 75⁰/₀.

În necropola Sărata Monteoru se observă o mortalitate ridicată în cadrul grupei de vârstă Infans I—II (29,3⁰/₀ față de totalul seriei) cu ponderea în grupa Infans I. Deși seria este mică, dar complet cercetată, la Pietroasa Mică, mortalitatea în grupa de vârstă Infans I—II este de 18,75⁰/₀, față de totalul seriei, cu ponderea în intervalul de vârstă Infans II.

Datele metrice și morfologice caracterizează subiecții studiați ca aparținând unui grup extrem de gracil (gr. I), cu aspect mezocran (76,2—76,8) în special în subgrupa 12—14 ani. În grupa de vârstă 7—14 ani, cu dentiția deciduală în schimbare și în 7 cazuri cu erupția dentiției permanentă completă (I₁—M₂), semnalăm o uzură dentară accentuată pentru vârsta subiecților care ar fi datorată alimentației cu produse mai dure — intrate în uzanța întregului grup analizat. Datele rezultate din studiul scheletului postcranian încadrează grupul de copii în categoria subiecților cu aspect longilin-gracilin (în creștere), caracteristicile segmentelor nedetașând grupul de copii de cel al adulților.

Seria feminină : este reprezentată de 18 subiecți repartizați aproximativ egal în grupele de vârstă adolescent, adult, matur I—II, neexistând din acest punct de vedere o apropiere de repartitia pe grupe a femeilor de la Sărata Monteoru. Nu avem nici un subiect decedat după vârsta de 50 de ani.

Craniile subiecților studiați au calote mezocrane și mezo-dolicocrane (74,7—77,4), cu un singur caz mezo-brahicran (79,8), cu frontale ușor bombate sau cu bombare medie, reliefurile glabelar și supraorbital oscilând între gradele 0 și 2, cu ponderea la gradul 0. Orbitalele sunt variabile ca formă (camaeconche ; mezoconche). În cazurile în care s-a păstrat rădăcina nasului, ea este ușor adâncită. Marginea aperturii piriforme este de formă antropină în majoritate, cu un singur caz de ușoară schiță a fose prenazale. Malarele sunt mici și gracile, slab reliefate, cu poziție temporalizată sau fronto-temporalizată. Incizura submalară este prezentă și variază de la forme șterse la forme accentuate. Fosa canină oscilează între gradele 0—3. Parietalele au baze ușor arcuite ca aspect, spre arcuire medie (un singur caz cu arcuire mai accentuată). Occipitalele sunt în general ușor bombate cu reliefuri șterse spre slab reliefat. Mastoidele sunt mici, gracile, cu relief slab în majoritatea cazurilor.

Mandibulele au corpul orizontal gracil cu reliefuri gradate de la slab la mediu. Bărbia prezintă mari variabilități individuale : mică rotunjită, lată cu eșancrură, lată rotunjită, lată cu tuberculii mentoniei bazali proeminenți.

Studiul odontologic al grupului feminin scoate în relief folosirea unei alimentații predominant cu componente puternic abrazive care au solicitat intens aparatul dento-maxilar în procesul de masticăție. Uzura dentară este variabilă, gradul I frupând adolescenții :

Gradul uzurii detare :	Gr. I	— 33,33%
	Gr. II	— 22,22%
	Gr. III	— 27,77%
	Gr. IV	— 16,66%

La Sărata Monteoru (serie întreagă), uzura dentară este mai ridicată în gradul I și II și scade ca număr de caz în gradul III și IV. În necropola de la Zimnicea este mai ridicată în gradul II—III și scăzută și egal repartizată în gradele 0—I—IV.

Indicele de intensitate a maladiei carioase este ușor ridicat la eșantionul feminin de la Pietroasa Mică (4,28%), comparativ cu același indice pe întreaga serie de la Sărata Monteoru (2,4%) și Zimnicea (3,31%). La Pietroasa Mică semnalăm prezența în două cazuri a unei edentații bimaxilare-molare, caz extrem de rar pentru această perioadă.

Starea de conservare a craniilor nu a permis un studiu detaliat tipologic-comparativ.

Studiul scheletului postermanian, metric și morfologic, încadrează (calculată după Bach) mică, mijlocie, supramijlocie și mare, oscilând subiecții dimensionabili în mod inegal repartizați în grupele cu talie între valorile 145,0 cm și 164,6 cm, cu ponderea în grupele supramijlocie și mare (156,4 cm — 164,6 cm).

Femurele sunt platimere (77,41—84,61), hiperplatimere (77,8—69,66), cu pilastru ușor (100,0—108,3). Aspectul general al scheletelor este : gracilin-longilin, gracilitate medie, longilin spre robust, robusticitate submedie.

Talia scheletelor de la Sărata Monteoru, recalculată de noi după metoda lui Bach, oscilează între valorile 154,0 cm și 164,5 cm, cu o concentrare foarte mare a subiecților în grupa mijlocie și supra mijlocie neexistând nici un caz în grupa taliilor mici și submijlocii.

În studiul antropologic de la Zimnicea nu se menționează datele segmentelor lungi, iar materialul de la Poiana are aceste segmente distruse.

Seria masculină este reprezentată de 34 de subiecți inegali repartizați în grupele de vârstă adolescent, adult, matur I—II și senil I—II. Mortalitatea în rândul bărbaților este aproximativ dublă (53,125%) în raport cu cea a femeilor (28,125%). Spre deosebire de situația din necropola de la Pietroasa Mică, la Sărata Monteoru găsim aproximativ aceeași proporție a mortalității în grupul bărbaților și al femeilor decedați în același interval de vârstă.

Subiecții masculini studiați din necropola Pietroasa Mică au craniile masive, puternic reliefate, indicii cranieni încadrându-le în categoriile mezocrane (76,1), mezodolicocrane (75,0), mezobrahocrane (79,8), ortocrane (61,7). Frontalele au înclinare masculină, majoritatea subiecților se încadrează în categoriile ușor bombate, intermediare, ortometope, camemetope, eurimetope. Relieful glabelar și supraorbital este gradat inegal de la 1 la 4, majoritatea indivizilor fiind grupați în gradul 3.

Orbitele variabile ca formă s-au grupat majoritatea în categoria mezoconchă, hipsiconchă și camaeconchă (cu cazuri mai puține). Nasul osos are forme extrem de variabile, estimate după categoriile în care se încadrează și rădăcina nasului, cu oase nazale late-scurte sau lungi-înguste. Marginea aperturii piriforme are formă antropină, excepție fac două cazuri de fosă prenazală. În rest, zona este distrusă. Malarele late, reliefate gradat mediu spre puternic au poziție fronto-temporalizată sau temporalizată cu incizura submalară bine conturată. Adâncimea fosei canine este de Gr. I—II—III. Fețele în puținele cazuri dimensionabile sunt de lățime mijlocie (20 de cazuri), mijlociu spre lat sau îngust. Zona facială este în general prost conservată. Parietalele au baze cu arcuire ușoară, medie și puternică. Calotele care au putut fi dimensionate la nivelul eurioanelor sunt de lățime mijlocie (134—142). Occipitalele sunt ușor bombate sau puternic bombate și reliefate. Protuberanța occipitală externă prezintă toate gradele de reliefare de la 0 la 4. În trei cazuri putem semnală prezența torsului occipital. Mastoidele sunt masive, reliefate puternic (în 21 de cazuri) cu două excepții în categoria medie.

Mandibulele de aspect robust (13 cazuri) și foarte robust (4 cazuri) au reliefuri puternice, cu zona gonion în majoritatea cazurilor (17 subiecți) reliefată și întoarsă în afara planului ramurii verticale. Bărba prezintă foarte mari variabilități individuale: mică rotunjită și eșancrură, rotunjită puternic profilată, lată rotunjită, lată cu eșancrură, lată cu tuberculii bazali proeminenți și foarte lată rotunjită.

Studioul odontologic scoate în relief aceleași caracteristici ca și la seria feminină. Uzura dentară rezultat al unui intens proces de masticație, se grupează inegal în patru grade (adolescenții se grupează și aici în gradul I) :

Gradul uzurii dentare :	Gr. I	— 11,76%
	Gr. II	— 26,47%
	Gr. III	— 23,52%
	Gr. IV	— 38,23%

Gradul IV de uzură dentară concentrează 50% din subiecții masculini adulți ai seriei de la Pietroasa Mică, în Gr. I și III, repartiția fiind aproximativ egală, comparativ cu Sărata Monteoru unde pe toată seria, uzura dentară este mai ridicată în grupa I—II și scade în grupa III—IV. Indicele de intensitate a maladiei carioase la eșantionul masculin de la Pietroasa Mică este de 3,16%, deci mai ridicat, comparativ cu același indice pe întreaga serie de la Sărata Monteoru, (2,4) și aproximativ egal cu cel de la Zimnicea.

Starea foarte slabă de conservare a craniilor nu a permis analiza tipologică comparativă a seriei masculine.

Studiul scheletului postcranian, morfologic și metric, încadrează subiecții dimensionabili (26 din 34) în mod egal în grupele cu talia (calculată după Bretinger) mică, submijlocie și supramijlocie, oscilând între valorile 155,4 cm — 168,5 cm. Excepție face grupa taliilor mari care a concentrat cei mai mulți subiecți între valorile 170,2 cm — 176,2 cm. Femurele au în trei cazuri pilastru nă (96,55—100,0) și pilastru puternic în două cazuri (120,0—121,42), fiind în același timp hiperplatimere (65,54—74,19) în 6 cazuri, în 11 cazuri platimere (75,0 — 84,37) și eurimere în 5 cazuri (89,47—93,75).

Talia bărbaților de la Sărata Monteoru, recalculată de noi după Breitinger, oscilează între 161,0 cm — 176,14 cm, cu o concentrare mai mare în grupa submijlocie și un singur caz în grupa mare.

Nu avem date comparative la eșantioanele Poiana și Zimnicea.

Studiul morfofuncțional al seriei de la Pietroasa Mică atestă prezența în 4 cazuri la femei și în 16 cazuri la bărbați a fețelor suplimentare-orientale pentru articularea cu astragalul, pe marginea antero-inferioară a tibiilor, precum și o retroversie a platourilor cu o deviere spre exterior a platoului lateral. Aceste caractere gradate de la caz la caz, obișnuit întâlnite la populațiile preistorice și proto-istorice, apar și la grupurile umane cu pendulări teritoriale sezoniere, comportament seminomad, și care obișnuiau să se repauzeze în poziția ciucit (ghe-muit).

În necropola de la Cioinagi-Bălințești, unde nu s-au publicat datele individuale¹, avem următoarea situație :

- talie predominant supramijlocie — 50%.
- talie submijlocie și mică — 25%.
- talie mare — 25%.

Lipsesc taliile foarte înalte la bărbați și femei. Studiul morfofuncțional al acestor schelete relevă prezența fațetelor suplimentare orientale pentru astragal pe marginea infero-anterioară a tibiilor, particularități pe care noi le-am mai întâlnit și la subiecții de la Pietroasa Mică. Aceste aspecte nu au fost abordate în studiul necropolelor de la Sărata Monteoru, Poiana și Zimnicea².

În ceea ce privește studiul arheologic de la Pietroasa Mică³, se menționează trei orizonturi de înmormântări. Din punct de vedere antropologic seria de la Pietroasa Mică este o serie unitară în toate cele trei orizonturi de înhumare care se încadrează în același grup populațional. Remarcăm componența exclusiv masculină în orizontul al treilea, caracteristicile antropologice relevând apartenența la aceeași comunitate. Generațiile și tipul de comunitate vor face obiectul studiului demografic.

O notă aparte, la necropola Pietroasa Mică, cele două morminte de incinerare (M 30 și M 35), aparțin aceleiași grupe de vârstă, Infans II, dar în două orizonturi diferite de înmormântare, deci acest tip de înmormântare, incinerarea, l-au mai practicat sporadic.

Sub raportul analizei antropologice comparate se constată o unitate între comunitățile umane de la Pietroasa Mică, Sărata Monteoru, Poiana și Cioinagi-Bălințești, populație omogenă în cadrul culturii Monteoru. Subiecții de la Pietroasa Mică se încadrează între limitele de variabilitate fenotipice a seriilor studiate.

ANEXE
NECROPOLA PIETROASA MICA

TABELUL Nr. 3
Repartiția procentuală după sex

SEX	Nr. caz	%
Bărbați	34	53,125
Femei	18	28,125
Nedet. sex (copiii)	12	18,74

TABELUL Nr. 4
Repartiția procentuală pe grupe de vârstă

Grupa de vârstă	Nr caz	%	Grupa de vârstă	Nr caz	%
Infans I (0—7 ani)	3	4,687	Matur I—II (30—50 ani)	26	40,61
Infans II (7—14 ani)	9	14,062	Senil I—II (50—x ani)	6	9,37
Adolescenți (14—20 ani)	10	15,625			
Adult (20—30 ani)	10	15,625			

TABELUL Nr 5
Repartiția procentuală pe grupe de vârstă la femei

Grupa de vârstă	Nr caz	%	Grupa de vârstă	Nr caz	%
Adolescenți (14—20 ani)	6	33,33	Matur I—II (30—50 ani)	8	44,43
Adulți (20—30 ani)	4	22,22	Senil I—II (50—x ani)	—	—

TABELUL Nr. 6
TALIA — repartiția pe grupe la femei

Grupa (în cm)	Nr. caz	% Media cm		V (în cm)
Foarte mică (x—140 cm)	—	—	—	—
Mică (140—149 cm)	2	11,764	146,45	145,0—147,9
Mijlocie (153—165 cm)	3	17,647	154,2	154,0—154,6
Sub-mij. (149—153 cm)	1	5,882	152,9	—
Supra-mij. 156—159 cm)	5	29,411	157,38	156,4—158,1
Mare (159—168 cm)	6	35,294	161,51	159,6—164,6
Foarte mare (168—x cm)	—	—	—	—

TABELUL Nr. 7

Repartiția procentuală pe grupe de vârstă la bărbați

Grupa de vârstă	Nr. caz	%	Grupa de vârstă	Nr. caz	%
Adolescenți (14—20 ani)	4	11,764	Maturi I—II (30—50 ani)	18	52,94
Adulți (20—30 ani)	6	17,647	Senil I—II (50—x ani)	6	17,647

TABELUL Nr. 8

TALIA — repartiția pe grupe la bărbați

Grupa (în cm)	Nr. caz	%	M (în cm)	V (în cm)
Foarte mică (x—150)	—	—	—	—
Mică (150—160)	4	15,384	156,54	155,4—158,2
Sub mijl. (160—164)	5	19,230	163,04	160,0—164,0
Mijlocie (164—170)	4	15,384	165,18	164,2—166,9
Mare (170—18)	8	30,769	171,9	170,2—176,2
F. Mare (180—x).	—	—	—	—

TABELUL Nr. 9

Repartiția procentuală pe grupe de vârstă

Grupa de vârstă	Monteoru		Pietroasa Mică		Poiana		Zimnicea		Cioinagi-Bălințești	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Infans I—II	50	29,3	12	18,75	20	68,96	3	30	11	37,24
Adolescenți	8	4,7	10	15,62	—	—	2	20	2	6,90
Adult	41	23,31	10	15,62	5	17,24	—	—	4	13,79
Matur I—II	57	32,9	26	40,62	2	6,90	4	40	10	34,48
Senil I—II	17	9,8	6	9,37	2	6,90	1	10	2	6,90

TABELUL Nr. 10

Repartiția procentuală după sex

Sex	S. Monteoru		Pietroasa Mică		Poiana		Zimnicea		Cioinagi-Bălințești	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bărbați	60	34,68	34	53,12	4	13,79	1	10	8	27,58
Femei	55	31,79	18	28,12	5	17,24	4	40	7	24,13
Nedet. (copiii)	58	33,52	12	18,75	20	68,96	5	50	14	48,27

TABELUL Nr. 11

Repartiția subiecților din necropola Pietroasa Mică după sex
vârstă și inventar

Nr. mor- mânt	Sex	Vârsta	Talia (cm)	Inven- tar	Nr. mor- mânt	Sex	Vârsta	Talia (cm)	Inven- tar.
M 1	F	Adolescent	154,0	+	M 33	B	Adolescent	155,5	+
M 2	F	Adult	—	+	M 34	B	Matur I—II	156,5	+
M 3	F	Matur I—II	164,6	+	M 35	N	Infans II	—	+
M 4	F	Matur I—II	156,4	+	M 36	F	Adult	159,8	+
M 5	N	Infans I	—	+	M 37	B	Adult	156,5	+
M 6	B	Matur I—II	167,2	+	M 38	B	Matur I—II	163,9	+
M 7	B	Matur I—II	168,4	—	M 39	B	Adolescent	—	—
M 8	F	Matur I—II	156,6	+	M 40	F	Adolescent	145,0	+
M 9	B	Adult	164,2	+	M 41	B	Adolescent	156,0	+
M 10	F	Matur I—II	158,1	+	M 42	B	Matur I—II	166,9	+
M 11	B	Adolescent	158,2	+	M 43	B	Matur I—II	—	+
M 12	F	Matur I—II	159,6	+	M 44	B	Senil I—II	164,6	+
M 13	F	Matur I—II	157,8	—	M 45	F	Matur I—II	161,90	+
M 14	N	Infans I	—	+	M 46	N	Infans II	—	+
M 15	F	Adult	160,2	+	M 47	N	Infans II	—	+
M 16	F	Adult	158,0	+	M 48	B	Matur I—II	—	—
M 17	N	Infans II	—	+	M 49	F	Matur I—II	163,0	+
M 18	B	Adult	172,3	—	M 50	?	complet distrus		+
M 19	F	Adolescent	154,0	+	M 51	B	Matur I—II	—	+
M 20	F	Adolescent	—	—	M 52	F	Adolescent	152,90	+
M 21	N	Infans II	—	+	M 53	B	Matur I—II	170,3	+
M 22—A	B	Senil I—II	168,5	—	M 54	N	Infans II	—	+
M 22—B	B	Matur I—II	—	+	M 55	B	Matur I—II	—	—
M 23	B	Adult	164,0	+	M 56	B	Matur I—II	167,5	+
M 24	B	Matur I—II	168,5	+	M 57	B	Infans II	—	—
M 25	B	Senil I—II	168,1	+	M 58	B	Infans II	—	—
M 26	B	Matur I—II	—	+	M 59	B	Matur I—II	160,0	—
M 27	B	Matur I—II	170,6	—	M 60	B	Adult	—	—
M 28	B	Senil I—II	172,0	+	M 61	B	Senil I—II	164,0	+
M 29	B	Matur I—II	—	+	M 62	B	Infans II	—	—
M 30	N	Infans II	—	—	M 63	B	Senil I—II	171,0	+
M 31	F	Adolescent	147,9	+	M 64	B	Adult	171,0	+
M 32	N	Infans I		—					

B — bărbat ; F — femeie ; N — copil prost conservat, cu sexul nedeterminabil.

TABELUL Nr. 12

Necropola Pietroasa Mică — orizonturile de înmormântare *

Ori- zont	Bărbați		Femei		Copiii	
	Cu in- ventar	Fără invent.	Cu in- ventar	Fără invent.	Cu in- ventar	Fără inv.
I	M : 6, 9, 11, 51 ;	M : 7,48, 55 ;	M : 1,2, 3, 4 ;	M : 13 ;	M : 5, 47, 54 ;	M : 30
Nr. caz : 25. (39,06%)	M : 53, 56, 64 ;		M : 10, 12, 16 ; M : 36, 49, 52 ;			
Total.	Nr. — 7 ; 28 %	Nr. — 3 ; 12 %	Nr. —10 ; 40 %	Nr. — 1 ; 4 %	Nr. — 3 ; 12 %	Nr. —1 4 %
II	M : 33, 34, 37 ;	M : 18, 39 ;	M : 8, 15, 19 ;	M : 20	M : 14, 17, 21.	M : 32
Nr. caz : 23 (35,93 %)	M : 38, 41, 42 ; M : 43, 44.		M : 31, 40, 45		M : 35, 46 ;	
Total.	Nr. — 8 : 34,7 %	Nr. — 2 ; 8,7 %	Nr. — 6 ; 26,1 %	Nr. — 1 ; 4,3 %	Nr. 5 ; 21,7 %	Nr. —1 4,3 %
III	M : 23, 24, 25. M : 26, 28, 29 M : 57, 61, 63. M : 22-B	M : 27, 58, 59. M : 60, 62 ; M : 22-A	—	—	—	—
Nr. caz : 16 (25 %)						
Total :	Nr. —10 ; 62,5 %	Nr. — 5 ; 37,5 %	—	—	—	—

* Procentul pentru fiecare orizont în parte a fost raportat la toată seria, în timp ce procentul din cadrul orizonturilor de înhumare au fost raportate la numărul total de indivizi înhumați în orizontul respectiv. Repartizarea subiecților pe orizonturi a fost făcută de arheolog.

NOTE

1 M. Cristescu și colab., **Studiul antropologic al scheletelor de la Cioinagi-Pălințești, în Studiu și Cercetări Antropologice**, T 2, Nr. 1, 1965.

2 C. Maximilian și colab., **Sărata Monteoru, Studiu monografic**, București, 1962.

3 Al. Oancea, **Considérations sur l'étape finale de la culture de Monteoru, în Dacia**, XXV, 1981.